

OPSCHRIJF

Vergadering van 12 september 2016

Bevoegde portefeuillehouder: Arno van Kempen

Onderwerp

Raadsmededeling over: Kindwelzijn, relatieondersteuning en echtscheidingspreventie. - Besluitvormend

Beknopte samenvatting

In de raadsvergadering van 5 november is met meerderheid van stemmen door de gemeenteraad de motie van de CU aangenomen over Kindwelzijn, relatieondersteuning en echtscheidingspreventie (zie bijlage voor de motie). In de motie wordt het college verzocht:

- aan de raad een overzicht te bieden over de omvang van de kosten van echtscheidingen en relatiebreuken waar kinderen bij betrokken zijn in de gemeente/Bollenstreek en de (maatschappelijke) gevolgen daarvan;
- een overzicht te bieden van de wijze waarop de gemeente nu invulling geeft aan haar regierol als het gaat om prenatale voorlichting aan aanstaande ouders en op welke wijze de gemeente verder investeert in de zorgplicht als het gaat om kinderen die veilig thuis opgroeien;
- ideeën op te nemen over kansen die er liggen voor gemeentelijk preventiebeleid als het gaat om ouderschap na scheiding.

In een later stadium heeft de CU-fractie als toelichting op de motie nog wat aanvullende vragen geformuleerd, die ook zijn verwerkt in de beantwoording:

- hoe verhoudt het aantal (v)chtscheidingen in Teylingen zich ten opzichte van de landelijke trend en omliggende gemeenten?
- is het aantal ondertoezichtstellingen (OTS) als gevolg van echtscheidingen te noemen en hoe vaak gebeurde het relatief gezien dan een vchtscheiding tot OTS leidde?
- is er een verschil in de uitwerking van vchtscheidingen tussen sociaal-economisch zwakke gezinnen en gezinnen die dat niet zijn, terwijl het kindwelzijn er net zo onder lijdt?

Niet op alle bovenstaande vragen is een precies antwoord te geven, omdat de echtscheidingsproblematiek en de financiële en maatschappelijk gevolgen niet goed te meten zijn. Alleen al, omdat veel relaties en daardoor relatiebreuken niet geregistreerd zijn. Uit de beschikbare cijfers blijkt wel, dat het echtscheidingsprobleem in Teylingen niet anders of groter is dan in omliggende gemeenten. De cijfers zijn zelfs iets lager dan landelijk gemiddelden.

Het stuk geeft verder een overzicht van wat er al is voor ouders en kinderen, en waar de hiaten zitten.

INFO BIJ HET BESLUIT

Besluit nummer: 2016_BW_00706

Sociaal Domein — Sociaal Domein

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS

AANHEF

Volgende bijlagen worden bijgevoegd:

- Motie CU Kindwelzijn, relatieondersteuning en echtscheidingspreventie.
  - Raadsmededeling over Kindwelzijn, relatieondersteuning en echtscheidingspreventie.
-

MOTIVERING

Beslist het volgende:

BESLISSING

Besluitpunt 1:

In te stemmen met de bijgevoegde raadsmededeling met betrekking tot de motie Kindwelzijn, relatieondersteuning en echtscheidingspreventie.

Goedgekeurd door het college van burgemeester en wethouders in vergadering van 12 september 2016

Notitie Kindwelzijn, Relatieondersteuning en Echtscheidingspreventie

Inleiding

Deze notitie is het resultaat van de motie 'Kindwelzijn, Relatieondersteuning en Echtscheidingspreventie' die werd ingebracht door de ChristenUnie Teylingen in november 2015 en met meerderheid van stemmen door de raad is aangenomen. In de motie uitte de CU haar zorgen over de toename van het aantal (problematische) echtscheidingen en verbroken relaties. Dit kan grote gevolgen hebben voor het gezinsleven en met name voor de kinderen. Naast de vragen uit de motie zijn er in een later stadium vanuit de fractie CU nog aanvullende vragen gesteld (vraag 1,2 en 3), waarvan de antwoorden ook in deze notitie zijn opgenomen.

De kwestie (v)echtscheidingen en de gevolgen daarvan op korte en lange termijn is heel interessant, maar ook veelomvattend en heel lastig te duiden. Op veel van de gestelde vragen is helaas dan ook geen concreet antwoord mogelijk. Veel informatie is simpelweg niet boven tafel te krijgen. Allereerst omdat steeds meer relaties niet geregistreerd zijn, en daardoor relatiebreuken ook niet. Ten tweede is het niet mogelijk om een precieze omvang van de gevolgen van een echtscheiding op korte en lange termijn te geven. Niet op maatschappelijk vlak, en niet in kosten. Dit blijkt ook uit de vele nationale en internationale onderzoeken naar dit onderwerp. Deze notitie maakt de omvang van het (v)echtscheidingsprobleem dus niet zó inzichtelijk als we zouden willen. Een conclusie die wel getrokken kan worden, is dat Teylingen op dit gebied niet bijzonder is vergeleken met andere gemeenten, of een ander of groter probleem heeft. Niets wijst daarop. De informatie in deze notitie is afkomstig uit rapporten naar aanleiding van diverse landelijke en regionale onderzoeken. Er is veel aandacht voor het probleem, ook in de landelijke politiek. Daarnaast zijn cijfers en is informatie opgevraagd bij onder andere het CJG, JGT en Veilig Thuis.

Gestelde vragen door de ChristenUnie vanuit de fractie (1-3) en naar aanleiding van de motie (4-7)

1. Hoe verhoudt het aantal (v)echtscheidingen in Teylingen zich ten opzichte van de landelijke trend en de omliggende gemeenten?
2. Is het aantal Ondertoezichtstellingen (OTS) als gevolg van vechtscheidingen te noemen en hoe vaak gebeurde het relatief gezien dat een vechtscheiding tot OTS leidde?
3. Is er een verschil in de uitwerking van vechtscheidingen tussen SES (Sociaal Economische Status) zwakke gezinnen en SES niet-zwakke gezinnen terwijl het kindwelzijn er net zo onder lijdt?
4. Bied een overzicht van de omvang van de kosten van echtscheidingen en relatiebreuken waar kinderen bij zijn betrokken in de gemeente of/en in de Duin- en Bollenstreek en de maatschappelijke gevolgen na echtscheiding;
5. Geef inzicht in de wijze waarop de gemeente nu invulling geeft aan haar regierol als het gaat om prenatale voorlichting aan aanstaande ouders;
6. Op welke wijze investeert de gemeente in de zorgplicht als het gaat om kinderen die thuis veilig opgroeien;
7. Wat zijn kansen voor gemeentelijk preventiebeleid als het gaat om ouderschap na scheiding?

1. Hoe verhoudt het aantal echtscheidingen in Teylingen zich ten opzichte van de landelijke trend en de omliggende gemeenten?

Aantallen

Er is geen duidelijk overzicht mogelijk van het aantal echtscheidingen in onze gemeente. Een echtscheiding wordt aangevraagd bij de rechtbank en vervolgens door de gemeente waar men getrouwd is, bijgeschreven op de trouwakte. Wanneer onze inwoners in een andere gemeente getrouwd zijn, krijgen wij deze informatie dus niet. Andersom komt het voor dat mensen in onze gemeente getrouwd zijn, maar in een andere gemeente wonen. Informatie over een echtscheiding

krijgen wij dan wel, maar dan betreft het niet onze eigen inwoners. Landelijke cijfers geven aan dat ongeveer een derde van de huwelijken eindigt in een echtscheiding (bron: CBS).

Er is nog minder bekend over het aantal scheidingen van samenwoners.

Onlangs publiceerde het CBS de resultaten van een onderzoek waarbij is gekeken hoeveel stellen in 2014 uit elkaar gingen of scheidden. Uit elkaar gaan of scheiden is in dit onderzoek als volgt gedefinieerd: twee mensen die op 1 januari 2014 als partners op hetzelfde adres wonen en op 31 december van dat jaar niet meer. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat niet alle mensen die samenwonen een stel hoeven te zijn. Het landelijk gemiddelde kwam daarbij uit op 3,3%, in Teylingen lag dat percentage in 2014 wat lager, op 2,4% (129 van de 5394 samenwonende koppels).

In onderstaande tabel staan de uitkomsten van gemeenten in de regio:

Gemeente	Percentage
Teylingen	2,4
Lisse	2,5
Hillegom	3,3
Noordwijkerhout	2,7
Noordwijk	3,4
Katwijk	1,9

Van echtscheidingen zelf is bekend, dat een grote meerderheid van de betrokken personen erin slaagt om met behulp van advocaten en mediators afspraken te maken waardoor de scheiding op gezamenlijk verzoek en zonder tegenspraak voltrokken kan worden (Bron: Ter Voert en Geurts, 2013). Een deel van de echtscheidingen verloopt conflictueus. Als kinderen door conflicten van hun ouders ernstig klem komen te zitten, wordt er gesproken van een vechtscheiding. Ouders zijn dan niet meer in staat het belang van hun kinderen voorop te stellen.

Het is, door bovenstaande, niet bekend hoeveel (jonge) kinderen bij echtscheidingen betrokken zijn in Teylingen. Uit landelijke cijfers blijkt, dat jaarlijks ongeveer 70.000 stellen (zowel geregistreerd partnerschap of huwelijk als niet geregistreerd partnerschap) met minderjarige kinderen hun relatie beëindigen. Het aantal vechtscheidingen is niet bekend, maar geschat wordt, dat jaarlijks ongeveer 3.500 kinderen knel komen te zitten in een vechtscheiding en dan op dit moment ongeveer 16.000 kinderen ernstig last hebben van de vechtscheiding van hun ouders (Bron: adviesrapport van de kinderombudsman, maart 2014).

Het is dus voor Teylingen ook niet te zeggen hoe groot de vechtscheidingsproblematiek precies is. Dit soort informatie is niet bekend bij hulpverleningsinstanties, omdat het niet wordt geregistreerd én omdat de hulpvraag meestal niet direct gerelateerd is aan een (v)echtscheiding. Huisartsen houden bijvoorbeeld geen cijfers bij over het aantal echtscheidingen in hun praktijk. Bovendien is het vaak lastig te zeggen in hoeverre bepaalde klachten bij kinderen direct gerelateerd zijn aan de echtscheiding van ouders. Omdat de JGT's direct te maken hebben met de jeugd van 0-19 jaar, hebben wij de teams in de regio wel bevraagd op hun indruk van echtscheidingsgerelateerde casussen. Maar ook hier zijn het geen harde cijfers. Ook bij de JGT's is de hulpvraag vaak anders, en blijkt gedurende het traject pas dat echtscheidingsproblematiek ook een rol speelt.

JGT	Subjectieve indruk echtscheidings-cases
Sassenheim/Warmond	30-35%
Voorhout	25-30%
Hillegom	10%
Noordwijk	25%
Katwijk	25%
Lisse	30%

Deze percentages maken inzichtelijk dat een medewerker van het JGT vaak te maken krijgt met echtscheidingsproblematiek en dat ouders en kinderen die kampen met deze problemen, hun weg

naar het JGT weten te vinden. Wel moet worden opgemerkt dat deze percentages subjectief zijn, het is de beleving van de medewerker want de zaken worden niet geregistreerd. De hoogte van de genoemde percentages zegt daarnaast niets over de grootte van de echtscheidingsproblematiek in Teylingen!

Uit de cijfers blijkt, dat het echtscheidingsprobleem in Teylingen niet groter is dan elders in Nederland. De gemiddelde leeftijd in Nederland waarop mensen gaan scheiden is 46 voor de man, en 43 voor de vrouw. Verreweg de meeste inwoners in Teylingen zijn tussen de 40 en 49 jaar oud: bijna 16%. Ondanks dit feit is het echtscheidingspercentage lager dan het landelijk gemiddelde. Het stijgende aantal echtscheidingen kan ook beïnvloed zijn door een inhaaleffect: echtparen hebben hun echtscheiding uitgesteld vanwege de economische crisis. (bron: CBS)

2. Is het aantal Ondertoezichtstellingen (OTS) als gevolg van vechtscheidingen te noemen en hoe vaak gebeurde het relatief gezien dat een vechtscheiding tot OTS leidde?

Ondertoezichtstelling is een maatregel waarbij het gezag over kind(eren) wordt beperkt. De kinderrechter kan een kind onder toezicht stellen. Dit kan gebeuren als in een gezin ernstige (opvoedings)problemen voorkomen en daardoor de ontwikkeling van een kind in gevaar komt. Het gezin krijgt de hulp van een gezinsvoogd toegewezen die verplicht geaccepteerd moet worden.

We kunnen inzicht geven in het aantal kinderen dat Onder Toezicht is gesteld in Holland Rijnland. Het ministerie van justitie richt zich alleen op de kinderen en niet op de ouders. Daarom is het aantal kinderen dat onder OTS is gesteld in relatie tot (v)chtscheiding van de ouders niet te zeggen.

In 2015 bedroeg in de regio Holland Rijnland het aantal afgeronde OTS zaken 50 gezinnen, waarbij 71 kinderen waren betrokken. Uiteindelijk is voor 5 gezinnen met in totaal 8 kinderen woonachtig in Holland Rijnland een verzoek tot OTS gedaan aan de kinderrechter.

Vanuit de gemeente Teylingen waren in 2015 in totaal 4 kinderen betrokken in een Gezags- en Omgangsonderzoek. Niet bekend is om hoeveel gezinnen dit ging en of er daadwerkelijk OTS is opgelegd.

Navraag bij de Jeugdbeschermingstafel laat zien dat in 2015 geen specifieke problematiek is bijgehouden bij de verschillende casussen. Gezien het lage aantal casussen uit Teylingen (8) dat is besproken aan de Jeugdbeschermingstafel, kon de achterliggende problematiek worden achterhaald. Bij één van de 8 casussen betrof de aanleiding echtscheidingsproblematiek. Voor dit gezin is OTS aangevraagd. Of OTS daadwerkelijk is opgelegd is niet bekend, die informatie krijgt de Jeugdbeschermingstafel niet.

Vanaf 2016 wordt bij Veilig Thuis bij een melding- of adviesaanvraag wel bijgehouden of de aanleiding een (v)chtscheiding betreft. Dit wordt in Holland Rijnland per gemeente bijgehouden. In Teylingen zijn tot nu toe 2 casussen besproken waarvan 1 met een echtscheidingsproblematiek. De jeugdbeschermingsinstanties in de regio geven geen signaal dat Teylingen een groter vechtscheidingsaantal kent en daarom extra in actie moet komen.

Veilig Thuis Hollands Midden
Aantal gemelde vechtscheidingen per gemeente
Periode 1-1-2016 t/m 30-6-2016

Veilig Thuis Hollands Midden	Advies	Melding
totaal aantal adviezen/meldingen	1575	1489
waarvan Aanleiding: Kinder mishandeling-vechtscheiding	223	72
percentage van totaal	14%	5%

Per gemeente Aanleiding: Kinder mishandeling- vechtscheiding	Advies	Melding
Alphen aan den Rijn	26	9
Bodegraven-Reeuwijk	6	3
Gouda	44	9
Hillegom	14	6
Kaag en Braassem	11	1
Katwijk	6	4
Krimpenerwaard	3	5
Leiden	38	15
Leiderdorp	7	4
Lisse	4	1
Nieuwkoop	4	1
Noordwijk	9	2
Noordwijkerhout	2	
Oegstgeest	6	2
Teylingen	3	3
Voorschoten	2	2
Waddinxveen	9	3
Zoeterwoude	2	1
Zuidplas	5	1
onbekend / elders	26	
totaal	223	72

3. Is er een verschil in de uitwerking van vechtscheidingen tussen SES (Sociaal Economische Status) zwakke gezinnen en SES niet-zwakke gezinnen terwijl het kindwelzijn er net zo onder lijdt?

De sociaal-economische status van ouders in een echtscheiding wordt niet bijgehouden. Of er een verschil in uitwerking van (v)echtscheidingen bestaat tussen SES zwakke gezinnen en SES niet-zwakke gezinnen, is discutabel. In de praktijk blijkt namelijk dat hoogopgeleide ouders relatief vaak in een vechtscheiding belanden en bij de rechter komen voor bijvoorbeeld een OTS bij echtscheidingsproblemen. Professionals verklaren dat uit het feit dat deze ouders over de vaardigheden en de financiën beschikken om lang door te procederen tegen de ex-partner. Maar ook minder hoogopgeleide ouders komen in een dergelijke situatie terecht. De ervaring van professionals is dat als er gedurende de relatie sprake was van slechte communicatie tussen ouders, die dynamiek zich na de scheiding voortzet.

Uit gesprekken met professionals blijkt dat er grofweg drie categorieën scheidende ouders te onderscheiden zijn:

1. De ouders die in (zekere mate van) harmonie en overleg (al dan niet met behulp van vrijwillige mediation) komen tot afspraken over invulling van hun ouderschap, die tot (redelijke) tevredenheid is van alle betrokkenen.
2. De ouders bij wie de emoties zo hoog oplopen dat zij het gesprek met elkaar alleen kunnen voeren met professionele begeleiding, en bij wie de afspraken zeer moeizaam tot stand komen. Zij bevinden zich op het randje van een vechtscheiding.
3. De ouders bij wie de onderlinge communicatie geheel conflictueus verloopt en bij wie het treffen van de ex-partner een doel lijkt te zijn geworden. Zij verliezen het belang van de ander en van de kinderen uit het oog en staan continu in de vechtstand.

Overigens komen ouders met scheidingsproblemen die getrouwd waren of een geregistreerd partnerschap hadden, eerder in beeld bij de hulpverlening dan ouders die niet getrouwd waren. Die

laatste hoeven immers niet langs de rechter als ze besluiten uit elkaar te gaan. Ongetrouwde ex-partners met kinderen komen vaak pas in beeld als zij juridische stappen richting elkaar nemen, bijvoorbeeld als de omgang met een van de ouders niet tot stand komt. Dat neemt niet weg dat dezelfde problematiek kan ontstaan bij ouders die geen officiële verbintenis hadden.

Als ouders er in slagen om met elkaar in gesprek te blijven en al in een vroeg stadium tot goede afspraken te komen, wordt daardoor ook schade bij kinderen voorkomen. Het is niet zozeer de scheiding zelf die schade oplevert, maar het ontstaan en aanhouden van het conflict. Omdat scheidingsproblemen zich in de privésfeer afspelen en ouders vaak op zichzelf en op de strijd gericht zijn, blijkt het in de praktijk lang te duren voordat een eventuele vechtscheiding en de daarmee gepaard gaande problemen van kinderen in vechtscheidingen worden gesignaleerd. Terwijl het vroeg ingrijpen van groot belang is om verdere schade te voorkomen.

(Bron: adviesrapport van de kinderombudsman, maart 2014)

Vier op de tien baby's worden geboren buiten het huwelijk of geregistreerd partnerschap. In 2015 waren dat 75.000 kinderen. Het percentage kinderen met een moeder en een vader die niet gehuwd zijn, is sterk opgelopen sinds eind jaren negentig.

4. Bied een overzicht van de omvang van de kosten van echtscheidingen en relatiebreuken waar kinderen bij zijn betrokken in de gemeente of/ en in de Duin- en Bollenstreek en de maatschappelijke gevolgen na echtscheiding.

Het is niet mogelijk om inzichtelijk te maken wat precies de omvang van de kosten van echtscheidingen is. Landelijk niet, en ook niet voor Teylingen of de regio.

In 2013 heeft economisch advies- en onderzoeksbureau EconoVision onderzoek gedaan naar de sociaal-economische gevolgen van echtscheiding voor de betrokkenen en voor de samenleving. Echtscheiding kost de Nederlandse samenleving jaarlijks naar schatting circa € 2 miljard. De grootste kosten, ongeveer € 900 miljoen, houden verband met crimineel gedrag van kinderen, die in gebroken gezinnen opgroeien. Het extra beroep van éénuoudergezinnen op sociale uitkeringen vergt jaarlijks ongeveer € 380 miljoen. De geschatte kosten van arbeidsverzuim als gevolg van echtscheiding bedragen jaarlijks circa € 440 miljoen.

De studie combineert wetenschappelijke gegevens uit internationale bronnen en beschrijft trends op het gebied van huwelijk, echtscheiding en gezin in de OESO-landen. Met behulp van deze bronnen is geprobeerd een eerste inventarisatie te maken van de sociaal-economische effecten van echtscheiding voor de Nederlandse samenleving.

Zie hier de Engelstalige studie: [MW-2013-report-final2\(1\)](#) of de Nederlandse samenvatting: [MW-samenvatting](#)

Naar aanleiding van dit onderzoek zijn in maart 2013 Kamervragen gesteld. Duidelijk is dat echtscheidingsproblematiek op de agenda staat van de Rijksoverheid. Onlangs heeft minister Van der Steur een voorstel ingediend om te bevorderen dat echtscheidingen zoveel mogelijk op een minnelijke manier worden opgelost. Duidelijk is, dat de financiële en maatschappelijke gevolgen van echtscheidingen in Nederland heel groot zijn.

Zoals het niet mogelijk is om exacte aantallen te noemen, zo is het ook niet te zeggen wat de maatschappelijke gevolgen van echtscheiding zijn. Voor Teylingen niet en landelijk niet, afgezien dus van ruwe schattingen. Naar de maatschappelijke gevolgen is veel onderzoek gedaan, veelvoorkomende gevolgen van echtscheiding zijn: risico op armoede, effecten op leerprestaties, gedragsproblemen en effecten op kindontwikkeling en effecten op besluitvorming over de toekomstige gezinsstructuur van de jongere.

5. Geef inzicht in de wijze waarop de gemeente nu invulling geeft aan haar regierol als het gaat om prenatale voorlichting aan aanstaande ouders.

De prenatale voorlichting die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt, is aanvullend op de informatie en de voorlichting van de huisarts, de verloskundige of de gynaecoloog. Prenatale voorlichting moet dus niet verward worden met de informatie,

voorlichting en advies die deze zorgverleners in individuele consulten geven. De consulten zijn erop gericht dat de zwangerschap normaal verloopt en bereiden de aanstaande ouders voor op de bevalling. De gemeente kan zelf bepalen in welke mate en vorm invulling wordt gegeven aan de prenatale voorlichting.

Prenatale voorlichting werkt preventief. Als aanstaande ouders goed geïnformeerd zijn en de weg naar hulp en ondersteuning weten te vinden, dan kunnen eventuele problemen voor het kind of het gezin worden voorkómen of in een vroegtijdig stadium worden onderkend en aangepakt.

Al in een vroeg stadium van de zwangerschap kunnen aanstaande (ouders) bij het CJG terecht met hun vragen of zorgen. Zij kunnen spreken met de pedagogen, maatschappelijk werkers, jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen. Daarnaast biedt het CJG in het kader van prenatale voorlichting diverse cursussen en spreekuren aan. Zo verzorgt het CJG in samenwerking met Verloskundig Centrum De Poort in Leiden het Kinderwensspreekuur (op individueel niveau, op een locatie naar keuze). Op de website van het CJG wordt onder het tabblad 'Ouderschap' prenatale informatie gegeven, onder andere hoe het ouderschap je relatie verandert, met tips en bruikbare links.

6. Op welke wijze investeert de gemeente in de zorgplicht als het gaat om kinderen die thuis veilig opgroeien

De gemeente Teylingen voert haar wettelijke taak uit als het gaat om kindwelzijn en opgroeien in een veilige omgeving:

- Weerbaarheidstrainingen in de groepen 7 of 8 van het basisonderwijs
- Aanbod via het CJG
- Zorgnetwerken op kinderdagverblijven/ onderwijs/ jeugdwerkers/ politie
- Duidelijke afstemming tussen alle partijen die zorgen rondom een gezin of kind hebben

Daarnaast is extra aandacht voor de problematiek rondom echtscheidingen. Deze aandacht is met name vanuit het CJG zichtbaar. In het CJG werken pedagogen, maatschappelijk werkers, jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen samen. Zij bieden ondersteuning in de vorm van advies, mediation en kortdurende begeleiding. Bij het Maatschappelijke werk kunnen inwoners terecht om bijvoorbeeld te ontdekken hoe zij hun relatie kunnen verbeteren en welke veranderingen er nodig zijn om samen een nieuwe weg in te slaan. Het maatschappelijk werk verstrekt daarnaast informatie over hoe echtscheiding in Nederland is geregeld en van welke voorzieningen mensen gebruik kunnen maken, zoals het Juridisch Loket, de advocaat of een mediator. Ook kan men in een later stadium bij het maatschappelijk werk terecht om negatieve gevoelens te verwerken en weer een eigen weg te vinden in het leven.

Het CJG gaat vanaf het derde kwartaal van 2016 meewerken aan het prenataal geboortezorgtraject, in samenwerking met onder andere de verloskundigen. In dat licht gaat het CJG een groepstraining verzorgen voor ouders waar vooral ook aandacht wordt besteed aan het ouderschap en de veranderende relatie. De JGT's hebben eind 2015 allemaal een training 'complexe scheidingen' gevolgd, om meer handelingsbekwaam te worden waar het gaat om hulpverlening aan kinderen in een echtscheidingssituatie en de benadering van ouders die met elkaar in conflict zijn.

Daarnaast biedt het CJG de volgende producten:

KIES (Kinderen in echtscheidingssituaties) is een training voor kinderen van 4-12 jaar die te maken hebben met de echtscheiding van hun ouders. De training bestaat uit acht bijeenkomsten en één ouderavond. De kinderen leren omgaan met de nieuwe situatie en met hun gevoelens en emoties die daarmee gepaard gaan.

Echtscheidingspreekuur Duin- en Bollenstreek

Dit spreekuur wordt elke dinsdag gegeven door Kwadraad maatschappelijk werk. Kwadraad biedt informatie, advies en emotionele ondersteuning aan inwoners uit de Duin- en Bollenstreek die erover denken om te gaan scheiden of al in het scheidingstraject zitten of in de fase daarna. Tijdens het spreekuur, dat in het CJG van Sassenheim gegeven wordt, zijn ook een mediator/pedagoog en een advocaat aanwezig.

Triple P training Positief opvoeden voor gescheiden ouders

Bij deze gratis training die gegeven wordt vanuit het CJG leren ouders om te gaan met de gevolgen van een scheiding; o.a. conflicten met de ex-partner, emotionele of gedragsproblemen bij de kinderen. De training bestaat uit vijf bijeenkomsten en een telefonisch contact.

De website van het CJG biedt behalve bovenstaand overzicht nog meer aanvullende informatie en links, boekentips, online cursussen etc.

7. Wat zijn kansen voor gemeentelijk preventiebeleid als het gaat om ouderschap na scheiding?

Veel mensen zijn van mening dat de overheid zich niet moet bemoeien met persoonlijke relaties. Maar met gemiddeld 33.000 echtscheidingen per jaar is het wel degelijk een maatschappelijk probleem. Redenen die legitimeren dat de overheid zich wél met echtscheidingen bemoeit zijn:

1. Kinderen zijn vaak de dupe van een scheiding; de overheid heeft als taak om kinderen, een kwetsbare groep, te beschermen;
2. Echtscheidingen kosten de samenleving geld, zoals ook is gebleken uit het onderzoek van EconoVision;
3. Mensen kunnen voor de scheiding de gevolgen niet goed overzien. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat 54% van de gescheiden koppels spijt heeft van de scheiding.

Dit laatste betekent niet dat scheiden altijd voorkomen moet worden; sterker nog, in onhoudbare situaties kan scheiden het beste idee zijn, ook voor de betrokken kinderen. Het zou wél wenselijk zijn als de overheid zijn verantwoordelijkheid neemt bij het terugdringen van ondoordachte en ongeïnformeerde scheidingen.

Kans:

De Hogeschool Leiden heeft een nieuw programma ontwikkeld, OuderTeam.nu, dat zich richt op het versterken van de samenwerkingsrelatie tussen ouders. Hogeschool Leiden biedt JGZ-verpleegkundigen, verloskundigen, kraamverzorgenden, maatschappelijk werkers en huisartsen een training aan om dit programma effectief te gebruiken.

Onderzoek laat zien dat vlak na de geboorte van een kind, ouders (tijdelijk) minder tevreden zijn over hun relatie. Ouders ervaren meer stress en het aantal conflicten neemt toe. Ouderteam.nu is de Nederlandse variant van het Amerikaanse programma 'Family Foundations'. Uit onderzoek blijkt, dat dit programma sterke effecten heeft op korte en lange termijn, op de partnerrelatie, opvoedvaardigheden van de ouders, het welzijn van de ouders en de sociale en cognitieve ontwikkeling van het kind. De professionals worden getraind om het programma aan ouders te kunnen geven. De training zelf is kosteloos, maar meedoen vraagt wel tijd en input van de professional of deelnemende organisatie.

Kans:

Doordat vanaf januari 2016 bij Veilig Thuis vechtscheidingen onder een specifieke categorie worden geregistreerd, is het mogelijk om op basis van deze registratie zowel het aantal als het vervolg te monitoren. De beschikbare cijfers worden gebruikt te leren van casuïstiek en systeemfouten op te sporen (zie de tabel bij vraag 2).

Kans:

De JGT's willen (regionaal) tot een eenduidige richtlijn komen voor een praktische (advies)werkwijze bij (v)echtscheidingscasussen. Daarnaast is men voornemens om een actuele sociale kaart te maken met het aanbod van de zorgaanbieders op het gebied van echtscheidingsproblematiek en wanneer wat het beste kan worden ingezet.

Kans:

De GGD werkt aan een echtscheidingsprotocol voor scholen, als onderdeel van het plan sociale veiligheid. Dit protocol helpt scholen om gepast om te gaan met gescheiden ouders en ouders die gaan scheiden. Ook brengt de GGD nog eens duidelijk het volledig preventief aanbod in kaart om te zien waar nog hiaten zitten. Daarnaast wordt gewerkt aan uitbreiding van het cursusaanbod voor ouders en verzorgers, met een preventieve cursus 'ouders als samenwerkingspartners'.

Kans:

Er zou meer ingezet kunnen worden op laagdrempelige informatievoorziening voor ouders: wat zijn de gevolgen van een echtscheiding voor kinderen en ouders, en meer preventief informatie voor ouders met een kindwens.

Kans:

Er is niet veel ondersteuningsaanbod voor heel jonge kinderen en jongeren in het voortgezet onderwijs. Alhoewel jongeren vaak niet willen deelnemen aan een preventief groepsprogramma.

Kans:

Deze notitie inbrengen in het overleg met Holland Rijnland en onderzoeken of het tot de mogelijkheden behoort dit onderwerp gezamenlijk in de regio op te pakken.